

KANADSKA POVELJA O PRAVIMA I SLOBODAMA

Budući da se Kanada temelji na načelima koja priznaju Božju nadmoć i vladavinu prava:

Jamstvo prava i sloboda

1. *Kanadska povelja o pravima i slobodama* jamči prava i slobode koje su u njoj navedene samo u onim prihvatljivim granicama koje su propisane zakonom i koje je moguće jasno opravdati u slobodnom i demokratskom društvu.

Temeljne slobode

2. Temeljne slobode svake osobe uključuju: (a) slobodu svijesti i vjeroispovijesti; (b) slobodu razmišljanja, uvjerenja, mišljenja i izražavanja, uključujući slobodu tiska i ostalih komunikacijskih medija; (c) slobodu mirnog okupljanja; i (d) slobodu udruživanja.

Demokratska prava

3. Svaki državljanin Kanade ima pravo glasovati u izboru članova donjeg doma Parlamenta ili zakonodavne skupštine te biti kandidiran za članstvo u ovim tijelima. 4. (1) Maksimalno trajanje mandata donjeg doma i zakonodavne skupštine je pet godina od datuma utvrđenog za povrat rješenja o raspisivanju općih izbora članova donjeg doma. (2) U uvjetima stvarnog ili latentnog ratnog stanja, invazije ili pobune Parlament može produžiti rad donjeg doma, a zakonodavna tijela mogu produžiti rad zakonodavne skupštine na razdoblje duže od pet godina ako to nije u suprotnosti s glasovima više od jedne trećine članova donjeg doma ili zakonodavne skupštine, ovisno o slučaju. 5. Sjednice Parlamenta i svih zakonodavnih tijela održavaju se najmanje jednom svakih dvanaest mjeseci.

Prava kretanja

6. (1) Svaki građanin Kanade ima pravo ulaziti u Kanadu, boraviti u njoj i napuštati je. (2) Svaki građanin Kanade i svaka osoba koja ima status stanovnika s trajnim prebivalištem u Kanadi ima pravo (a) seliti se i nastanjivati u bilo kojoj provinciji i (b) tražiti zaposlenje u bilo kojoj provinciji. (3) Prava navedena u pododjeljku (2) podložna su (a) svim zakonima ili praksama opće primjene koje su na snazi u nekoj od provincija osim onih koja za posljedicu imaju diskriminaciju među osobama prvenstveno na temelju provincije sadašnjeg ili prethodnog boravka; i (b) svim zakonima koji utvrđuju prihvatljive zahtjeve za boravište kao uvjet za dobivanje javno dostupnih socijalnih usluga. (4) Pododjeljci (2) i (3) ne isključuju niti jedan zakon, program niti aktivnost koji kao svoj cilj imaju poboljšanje uvjeta pojedinaca u provinciji koji su socijalno ili gospodarski ugroženi ako je stopa zaposlenosti u toj provinciji ispod stope zaposlenosti u Kanadi.

Zakonska prava

7. Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost te pravo da ne bude lišen ovih navedenih prava u skladu s načelima temeljne pravde. 8. Svatko ima pravo biti zaštićen od neopravdane pretrage ili napada. 9. Svatko ima pravo ne biti arbitrarno pritvoren ili uhićen. 10. Pri uhićenju ili pritvaranju svatko ima pravo (a) biti trenutano obaviješten o razlozima uhićenja ili pritvora; (b) uzeti i i uputiti odvjetnika bez odlaganja te biti upoznat s ovim pravom; i (c) na utvrđivanje valjanosti pritvora prema načelu habeas corpus te biti pušten na slobodu ako pritvor nije zakonit. 11. Svaka osoba optužena za kazneno djelo ima pravo (a) bez neopravdanog odgađanja biti obaviještena o specifičnom kaznenom djelu; (b) na suđenje u razumnom vremenu; (c) ne biti prisiljena svjedočiti u pravnim postupcima protiv te osobe u vezi s kaznenim djelom; (d) smatrati se nedužnom dok joj neovisni i nepristrani sud ne dokaže suprotno u skladu sa zakonom u pravičnom i javnom suđenju; (e) na neuskraćivanje prihvatljive jamčevine bez opravdanog razloga; (f) na suđenje pred porotom ako je maksimalna kazna za kazneno djelo zatvor u trajanju od pet godina ili stroža kazna, osim u slučaju kaznenog djela iz vojnog prava za koje se sudi pred vojnim sudom; (g) ne biti proglašena krivom zbog nekog djela ili propusta osim ako u trenutku počinjenja to djelo ili propust nije predstavljao kazneno djelo prema kanadskom ili međunarodnom pravu ili ga se nije smatralo kaznenim djelom u skladu s općim načelima prava kojega priznaje zajednica naroda; (h) da joj se ne sudi ponovno za kazneno djelo za koje je u konačnici oslobođena, te da joj se ne sudi ponovno ili da je se kazni za djelo za koje je već proglašena krivom; i (i) na manju kaznu ako je proglašena krivom za kazneno djelo i ako je kazana za to kazneno djelo promijenjena u razdoblju između počinjenja i presude. 12. Svatko ima pravo ne biti podvrgnut bilo kakvom okrutnom i neuobičajenom postupanju ili kažnjavanju. 13. Svjedok koji svjedoči u sudskom postupku ima pravo ne imati inkriminirajuće dokaze koji su upotrijebljeni za njegovu inkriminaciju u nekom drugom sudskom postupku, osim u slučaju kaznenog gonjenja zbog krivokletstva ili pružanja proturječnih dokaza. 14. Strana ili svjedok u sudskom postupku koji ne razumije ili ne govori jezik na kojemu se sudski postupak vodi ili koji je gluha ima pravo na pomoć prevoditelja.

Prava jednakosti

15. (1) Sve su osobe jednake pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu i jednaku korist od zakona bez diskriminacije, a posebice bez diskriminacije na temelju rase, nacionalnosti ili etničke pripadnosti, boje, vjeroispovijesti, spola, dobi ili mentalnog ili fizičkog invaliditeta. (2) Pododjeljak (1) ne isključuje niti jedan zakon, program niti aktivnost koji kao svoj cilj imaju poboljšanje uvjeta ugroženih pojedinaca ili skupina uključujući one koji su ugroženi zbog svoje rase, nacionalne ili etničke pripadnosti, boje, vjeroispovijesti, spola, dobi ili mentalnog ili fizičkog invaliditeta.

Službeni jezici u Kanadi

16. (1) Engleski i francuski službeni su jezici u Kanadi i imaju ravnopravan status i jednaka prava i privilegije u pogledu njihove upotrebe u svim institucijama Parlamenta i vlade Kanade. (2) Engleski i francuski službeni su jezici u provinciji New Brunswick i imaju ravnopravan status i jednaka prava i privilegije u pogledu njihove upotrebe u svim institucijama zakonodavstva i vlade provincije New Brunswick. (3) Ništa navedeno u ovoj Povelji ne ograničava ovlasti Parlamenta ili zakonodavnih tijela da poboljšaju ravnopravan status ili upotrebu engleskog i francuskog jezika. 16.1 (1) Engleska i francuska jezična zajednica u provinciji New Brunswick imaju ravnopravan status i jednaka prava i privilegije, uključujući pravo na posebne obrazovne institucije te posebne one kulturne institucije koje su potrebne za očuvanje i promicanje ovih zajednica. (2) Potvrđuje se uloga zakonodavnih tijela i tijela vlasti provincije New Brunswick u očuvanju i promicanju statusa, prava i privilegija navedenih u pododjeljku (1). 17. (1) Svatko ima pravo služiti se engleskim ili francuskim jezikom u raspravama i drugim postupcima Parlamenta. (2) Svatko ima pravo služiti se engleskim ili francuskim jezikom u raspravama i drugim postupcima zakonodavnih tijela u provinciji New Brunswick. 18. (1) Zakoni, zapisnici i glasila Parlamenta tiskaju se i objavljuju na engleskom i francuskom jeziku, a obje jezične inačice jednako su mjerodavne. (2) Zakoni, zapisnici i glasila zakonodavnih tijela provincije New Brunswick tiskaju se i objavljuju na engleskom i francuskom jeziku, a obje jezične inačice jednako su mjerodavne. 19. (1) Eneleskim ili francuskim može se služiti bilo koja osoba na bilo kojem sudu koji je uspostavio Parlament, ili u bilo kojem zastupanju pred dotičnim sudu ili postupku koji je dotični sud pokrenuo. (2) Bilo koja osoba može se služiti engleskim

ili francuskim jezikom na bilo kojem sudu provincije New Brunswick, ili u bilo kojem zastupanju pred dotičnim sudom ili postupku koji je dotični sud pokrenuo. 20.(1) Svaki član društva u Kanadi ima pravo komunicirati na engleskom i francuskom jeziku sa svim glavnim ili središnjim uredima institucija Parlamenta ili vlade Kanade te od njih primati raspoložive usluge te ima isto pravo u pogledu bilo kojeg drugog ureda bilo koje takve institucije ako (a) postoji značajna potreba za komunikacijom s dotičnim uredom i njegovim uslugama na navedenom jeziku; ili (b) ako postoji opravdana potreba da zbog prirode ureda komunikacija s dotičnim uredom i njegove usluge budu raspoložive na i na engleskom i na francuskom jeziku. (2) Svaki član društva u provinciji New Brunswick ima pravo komunicirati na engleskom ili francuskom jeziku sa svim uredima i institucijama zakonodavnih tijela ili vlade provincije New Brunswick te od njih primati raspoložive usluge na navedenim jezicima. 21. Ništa u odjeljcima 16 do 20 ne stavlja izvan snage niti ne odstupa od bilo kojeg prava, privilegije ili obveze koja se tiče engleskog i francuskog jezika, ili bilo kojeg od ta dva jezika, a koja postoji ili traje na temelju bilo koje druge odredbe Ustava Kanade. 22. Ništa navedeno u odjeljcima 16 do 20 ne stavlja izvan snage niti ne odstupa od bilo kojeg zakonskog ili običajnog prava ili privilegije koja je stečena ili korištena bilo prije ili nakon stupanja na snagu ove Povelje, a tiče se bilo kojeg drugog jezika koji nije engleski ili francuski.

Prava obrazovanja na manjinskom jeziku

23.(1) Građani Kanade (a) čiji prvi naučeni jezik koji i dalje razumiju pripada engleskoj ili francuskoj jezičnoj manjini provincije u kojoj prebivaju, ili (b) koji su stekli osnovnoškolsko obrazovanje u Kanadi na engleskom ili francuskom jeziku i koji prebivaju u provinciji u kojoj jezik osnovnoškolskog obrazovanja pripada engleskoj ili francuskoj jezičnoj manjini, imaju pravo da njihovoj djeci bude omogućeno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje na istom jeziku u dotičnoj provinciji. (2) Građani Kanade čija je jedno dijete steklo ili stječe osnovnoškolsko ili srednjoškolsko obrazovanje na engleskom ili francuskom jeziku u Kanadi imaju pravo da se sva njihova djeca obrazuju na istom jeziku tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja. (3) Pravo građana Kanade na temelju pododjeljaka (1) i (2) na osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje njihove djece na jeziku engleske i francuske jezične manjine provincije (a) primjenjuje se kada je u provinciji dostatan broj djece građana koji imaju navedeno pravo da im se zajamči nastava na manjinskom jeziku koja se financira iz javnih fondova; i (b) uključuje, ako je to zajamčeno brojem djece, pravo na obrazovanje u obrazovnim ustanovama manjinskog jezika koje su financirane iz javnih fondova.

Provedba

24.(1) Svaka osoba čije su slobode, koje su zajamčene ovom Poveljom, povrijeđene ili uskraćene može od nadležnog suda zatražiti pravni lijek koji sud smatra primjerenim i pravednim u danim okolnostima. (2) Ako u sudskom postupku iz pododjeljka (1) sud zaključi da su dokazi stečeni na način kojim su povrijeđena ili uskraćena prava ili slobode zajamčene ovom Poveljom, ti će dokazi biti izostavljeni ako se utvrdi da bi, s obzirom na sve okolnosti, njihovo prihvatanje ugrozilo ugled pravosuđa.

Općenito

25. Jamstvo određenih prava i sloboda navedeno u ovoj Povelji neće se tumačiti kao stavljanje izvan snage ili odstupanje od starosjedilačkih, sporazumnih ili drugih prava i sloboda koje se odnose na starosjedioce Kanade uključujući (a) sva prava ili slobode koje su priznate Kraljevskom proklamacijom od 7. listopada 1763.; i (b) sva prava i slobode koje trenutno postoje na osnovi ugovora o zahtjevima za zemlju ili se na taj način mogu steći. 26. Jamstvo određenih prava i sloboda navedeno u ovoj Povelji neće se tumačiti kao negiranje postojanja drugih prava ili sloboda koje postoje u Kanadi. 27. Ova će se Povelja tumačiti u skladu s očuvanjem i poboljšanjem multikulturalnog naslijeđa Kanadana. 28. Unatoč svemu navedenom u ovoj Povelji, prava i slobode koje se u njoj navode zajamčene su u jednakoj mjeri osobama muškog i ženskog spola. 29. Ništa navedeno u ovoj Povelji ne stavlja izvan snage niti ne odstupa od prava ili privilegija koje su zajamčene ustavom Kanade u pogledu vjerskih, rimokatoličkih i protestantskih škola. 30. Kada se u ovoj Povelji upućuje na provinciju ili zakonodavnu skupštinu ili zakonodavna tijela provincije smatrat će se da to uključuje i teritorij Yukon i Sjeverozapadne teritorije ili njihova odgovarajuća zakonodavna tijela prema potrebi. 31. Ništa u ovoj Povelji ne proširuje zakonodavne ovlasti niti jednog tijela ili vlasti.

Primjena Povelje

32.(1) Ova se Povelja primjenjuje (a) na kanadski Parlament i vladu u pogledu svih pitanja u okvirima nadležnosti Parlamenta uključujući sva pitanja koja se odnose na teritorij Yukon i Sjeverozapadne teritorije; i (b) na zakonodavna tijela i vladu svake od provincija u pogledu svih pitanja u okvirima nadležnosti zakonodavnih tijela svake provincije. (2) Unatoč pododjeljku (1), odjeljak 15 neće stupiti na snagu prije isteka razdoblja od tri godine od stupanja ovog odjeljka na snagu. 33.(1) Parlament ili zakonodavna tijela provincije mogu, prema potrebi, parlamentarnim ili zakonodavnim aktom izričito proglasiti da će se navedeni akt ili neka njegova odredba primjenjivati unatoč odredbi uključenoj u odjeljak 2 ili odjeljke 7 do 15 ove Povelje. (2) Zakon ili odredba zakona u pogledu koje je na snazi izjava koja se daje na temelju ovog odjeljka primjenjivat će se na način kako bi se primjenjivala na odredbu ove Povelje navedenu u izjavi. (3) Izjava koja se daje na temelju pododjeljka (1) prestaje važiti nakon pet godina od stupanja na snagu ili ranije kako može biti navedeno u izjavi. (4) Parlament ili zakonodavno tijelo provincije mogu ponovno staviti na snagu izjavu danu na temelju pododjeljka (1). (5) Pododjeljak (3) primjenjuje se u odnosu na ponovno stavljanje na snagu na temelju pododjeljka (4).

Citat

34. Ovaj se dio može citirati kao *Kanadska povelja o pravima i slobodama*.

„Sada moramo utvrditi temeljna načela, temeljne vrijednosti i uvjerenja koja nas povezuju kao Kanadane kako bi povrh naše regionalne odanosti postojali i način življenja i sustav vrijednosti koji nas čine ponosima na zemlju koja nam je pružila slobodu i neizmjernu radost.“

P.E. Trudeau 1981.

Ova se verzija objavljuje za Kanadane čiji materinski jezik nije niti engleski niti francuski. Ovo nije službeni prijevod Kanadske povelje o pravima i slobodama. Uvijek kada postoji namjera tumačenja ili primjene odredbi ovog dokumenta potrebno je konzultirati njegovu službenu verziju.